

Yttrande

Datum
2017-03-22
Ert datum
2017-02-13

Vårt dnr
020/2017-4.1.1.
Ert dnr
5.4.18-2300/17
Sidnr
1(2)

Jordbruksverket
Enheten för CITES, foder och djurprodukter
Att: Kersti Andersson Deharde
551 82 Jönköping

Ansökan om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan DAS-68416-4 x MON 89788-1 (EFSA- NL-2013-115)**Yttrande**

Baserat på det underlag som nämnden tagit del av bedömer vi att livsmedel och foder från sojabönan DAS-68416-4 x MON 89788-1 inte innebär någon ökad risk för människors eller djurs hälsa jämfört med konventionell sojaböna. Ur miljöhänseende anser nämnden att oavsiktligt spill inte utgör någon risk för miljön.

Bakgrund

Företaget Dow AgroScience har ansökt om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan DAS-68416-4 x MON 89788-1. Ansökan omfattar import och bearbetning och användning som livsmedel och foder.

Sojabönan har tillförts gener som gör den tolerant mot herbicider baserade på glyfosat, glufosinatammonium och 2,4-D.

Överväganden

Den aktuella sojabönan har tagits fram via konventionella korsningar mellan DAS-68416-4 och MON 89788-1. MON 89788-1 är sedan tidigare godkänd för import och bearbetning och användning som livsmedel och foder inom EU. En ansökan om marknadsgodkännande av DAS-68416-4 lämnades in 2011, men den är ännu inte godkänd. En omröstning om marknadsgodkännande av hybriden DAS-68416-4 x MON 89788-1 kommer att dröja till dess DAS-68416-4 är godkänd. Nämnden har tidigare yttrat sig angående marknadsgodkännande av DAS-68416-4 och hade då inga invändningar.

Ansökan omfattar inte odling, men en möjlig spridningsväg skulle kunna vara via spill av bönor vid till exempel transport. Den domesticerade bönan är dock beroende av människan och överlever normalt inte vintern i Europa. Sojaböna saknar vilda släktingar i Europa. De tillförda generna torde inte öka sojabönans förmåga att etablera sig som en vild population.

Sojaböna är till största delen självpollinerande och sojabönsodlingarna inom EU är få. Det är därför inte troligt att spill ger upphov till plantor som sprider sitt pollen till odlingar med konventionell sojaböna. I lagstiftningen ställs dessutom krav på övervakning av oförutsedda händelser, inklusive övervakning av spillplantor i samband med import.

Enligt EU:s gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftning ska produkter som består av, innehåller eller är framställda av genetiskt modifierade organismer märkas.

Sojaböna är en av de viktigaste fodergrödorna inom EU. Anledningen till att sojaböna används i så stor utsträckning är att den innehåller mycket protein av hög kvalitet, är lämplig för flera djurslag och prismässigt konkurrenskraftig jämfört med andra proteinkällor.

En stor andel av den soja som används inom EU är importerad. I snitt importerar EU 36 miljoner ton soja årligen. Produktionen av sojaböna inom EU har de senaste åren legat mellan 0,96 och 1,85 miljoner ton. EU:s självförsörjandegrad när det gäller soja är alltså låg.

Sojan importeras framför allt från USA, Brasilien och Argentina. Under 2016 odlades 94 procent av USA:s sojabönsareal med genetiskt modifierade herbicidtoleranta sorter. Motsvarande siffra för Brasilien var 2015 91 procent. I Argentina är i princip 100 procent av de sojaböner som odlas herbicidtolerant.

Etisk bedömning

Baserat på det underlag som nämnden tagit del av bedömer vi att livsmedel och foder från den aktuella sojabönan inte innebär någon ökad risk för människors eller djurs hälsa jämfört med konventionell sojaböna. Ur miljöhänseende anser nämnden att oavsiktligt spill inte utgör någon risk för miljön.

Den märknings- och spårbarhetslagstiftning som finns inom EU gör det möjligt för konsumenten att välja bort livsmedels- och foderprodukter som består av, innehåller eller är framställda från sojabönan DAS-68416-4 x MON 89788-1.

Även om forskning som syftar till att ersätta sojaböna med andra proteingrödor pågår är EU i dagsläget beroende av import av sojaprodukter. Om importen av sojaböner och sojamjöl upphör innan realistiska alternativ finns att tillgå torde det få allvarliga ekonomiska konsekvenser för bland annat kött- och mjölkproduktionen inom EU. I Sverige finns i dagsläget en branschöverenskommelse att inte använda genetiskt modifierat foder.

Beslut i detta ärende har efter föredragning av kanslichefen Marie Nyman fattats av ledamöterna Birgitta Eilemar, Stefan Johansson, Marianne Pettersson, Johan Hultberg, Emma Nohrén (skiljaktig, se bilaga), Kristina Yngwe, Wiwi-Anne Johanson (skiljaktig, se bilaga), Lars Tysklind, Annika Eclund, Stellan Welin, Jens Sundström, Tina D'Hertefeldt och Lars Ährlund-Richter samt tjänstgörande ersättarna Anders Forsberg, Rikard Holmdahl och Åsa Strand. Vid ärendets slutliga handläggning utan att delta i avgörandet deltog även ersättarna Daniel Bäckström, Sven Ove Hansson och Laura Parducci samt tjänstemännen Birgit Postol och Jenny Carlsson.

Birgitta Eilemar

Marie Nyman

Ledamöterna Emma Nohrén (MP) och Wiwi-Anne Johansson (V) är skiljaktiga och anför följande:

Företaget Dow AgroScience har ansökt om marknadsgodkännande av en genmodifierad sojaböna. Den aktuella sojabönan har tagits fram via konventionella korsningar mellan DAS-68416-4 och MON 89788-1. MON 89788-1 är sedan tidigare godkänd för import och bearbetning och användning som livsmedel och foder inom EU. En ansökan om marknadsgodkännande av DAS-68416-4 lämnades in 2011, men den är ännu inte godkänd. En omröstning om marknadsgodkännande av hybriderna DAS-68416-4 x MON 89788-1 kommer att dröja till dess DAS-68416-4 är godkänd. Dock har inte denna soja blivit testad enskilt då amerikanska regler automatiskt godkänner produkter som framtagits genom konventionella växtförädlingsmetoder av redan marknadsgodkända produkter. Vi anser att slutprodukten också bör testas innan godkännande då den kan få andra egenskaper än ursprungsmaterialet.

Sojabönan har tillförts gener som gör den tolerant mot herbicider baserade på glyfosat, glufosinatammonium och 2,4-D. De här bekämpningsmedlen är mycket potenta. Glufosinatammonium är till exempel inte tillåten i odling här i Europa på grund av att den är reproduktionstoxisk. Att anpassa grödor så att de i princip är designade för fortsatt användning av dessa bekämpningsmedel är fel.

Vi anser att vi inte kan acceptera lägre krav på importerade grödor än vad vi själva skulle ställa om de odlades i EU eller Sverige, det går mot generationsmålet och i tveksamma fall bör försiktighetsprincipen råda. Generationsmålet inom miljömålssystemet säger i korthet att vi ska klara våra miljömål i Sverige utan att det leder till försämringar i andra länder. Då kan vi inte se en utveckling där vi går mot ett större kemikalieberoende. Därför anser vi att det är fel att godkänna grödor som förutsätter bekämpningsmedelsanvändning. I stället borde man minska, inte öka, mängden kemikalier i jordbruket